

El monument

JOSEP MARIA SUBIRACHS

Finalment, Francesc Macià ocupa el seu lloc al cor de Barcelona: la plaça de Catalunya. L'autor d'aquest monument explica el perquè i el com de la seva obra, erigida gràcies a una subscripció popular iniciada per l'AVUI el gener de 1977.

En recordar que al diari AVUI va ser on es va iniciar, en la ja llunyana data del gener de 1977, la subscripció popular per erigir a Barcelona un monument a Francesc Macià, m'ha semblat oportú i just, ara que estem a punt d'inaugurar-lo, explicar als seus lectors les característiques i la simbologia d'aquesta obra.

Vaig començar a treballar en el monument a Macià de la plaça de Catalunya l'octubre de 1989 i fins avui, desembre de 1991, no l'he deixat finalitzat. Dificultats tècniques com el seu emplaçament sobre la volta del metro o el fet de coincidir amb un accés a un aparcament subterrani han fet difícil i laboriosa la seva realització.

L'obra té nou metres d'alçada i un pes aproximat de 300 tones, i quatre són els materials que la componen: la pedra, el formigó, el bronze i el ferro. Està situada a l'extrem sud de la plaça a la diagonal que va del passeig de Gràcia a les Rambles i avança, com la proa d'un vaixell, cap a la cruïlla de Canaletes.

La part de l'escultura que arrenca des de

terra és de pedra de traverti i representa la nostra història. Està formada per blocs de diferents mides col·locats a trencajunt. A la cara frontal, de textura molt marcada, s'hi poden llegir noms de personatges, dates i llocs relacionats amb Macià, gravats d'una manera informal per donar-li caràcter de grafit, i a dalt d'aquest parament hi ha la dedicatòria: "Catalunya a Francesc Macià." Al seu cim es formen tres graons que representen els tres anys durant els quals Macià va presidir la Generalitat i les paraules que va pronunciar el 14 de desembre de 1932 adreçades als parlamentaris: "Així heu de voler Catalunya, com tantes vegades jo l'he

promesa al poble: políticament lliure, socialment justa, econòmicament pròspera i espiritualment gloriosa", es troben gravades a la part posterior.

La forma de formigó simbolitza Catalunya, la qual, sostenint-se sobre l'obra del primer president de la Generalitat, avança graó a graó cap al seu futur. El final inacabat suggereix que el nostre país és viu i s'està construint dia a dia. En la part posterior, suspès en el formigó, hi ha l'escut de Catalunya de ferro.

En el bronze, realitzat a la foneria de Manuel Parellada, es troba el retrat de Macià, rèplica del que Josep Clarà va fer-li l'any

1932. Jo mateix n'he fet l'ampliació, ja que l'original, propietat de la senyora Maria Macià, filla del president, és de petit format. He volgut incloure aquest bust com a document de l'època i per altra banda perquè serveixi d'enllaç amb l'estil noucentista de la plaça. La incorporació de la popular estàtua *La deessa* del mateix escultor dins el conjunt monumental, a més de restituir aquesta obra en el lloc on ha estat sempre, té igualment la mateixa finalitat: servir d'unió amb la resta de la plaça, projectada per l'arquitecte Francesc de P. Nebot l'any 1924.

L'entorn, emmarcat per unes grades i amb un lloc central, dissenyat pels arquitectes Albert Viaplana i Helio Piñón, ha estat resolt amb la creació d'una *piazzetta* dins els cinquanta mil metres quadrats d'aquesta plaça que enllaça la ciutat vella amb la nova i que, malgrat la poca qualitat dels edificis que l'envolten, la proliferació d'entitats bancàries i l'abandó en què es troba actualment, és i seguirà sent el cor de la ciutat.

Josep Maria Subirachs és escultor

Dels herois i les idees

VÍCTOR ALBA

L'heroisme i el martiri no garanteixen que una idea funcioni o que els qui la serveixen siguin bones persones. I l'esquerra, ens recorda l'autor, no té l'exclusiva dels màrtirs i els herois. I afegeix: "Millor que sigui així, car una de les coses amb què ha d'acabar l'esquerra és, justament, la necessitat d'heroisme per defensar allò que es pensa."

representava (ni representa) una alternativa al desencís o l'exasperació. Està fossilitzada, per a uns, en els vells motllos del marxisme infectat per l'estalinisme, o per a altres en l'anarquisme nostàlgic. Hi ha, en la nostra societat, prou coses lletges i malgirbades, prou injustícies i opressions i formes disfressades d'explotació que fan necessari que sorgeixi una nova interpretació d'aquesta societat per la qual semblen sospirar els que a l'Est es refugien en el nacionalisme i la religió. Però l'esquerra no ha sabut mirar al futur, ni ha sabut treure les lliçons dels seus propis encerts i errors per posar-se al dia. De fet, ja no hi ha esquerra, en el sentit de teoria crítica de la realitat actual. El que anomenem esquerra és una mena de Conferència de Sant Vicenç de Paül que tracta de curar nafres i posar coixins sota el cap dels que han caigut. Això és necessari, evidentment, però no n'hi ha prou.

L'esquerra, que —almenys en els darrers anys— ha sabut criticar el comunisme, no

ha sabut immunitzar les víctimes del comunisme contra l'enlluernament del capitalisme. El resultat ha estat que els únics que tenien diners a l'Est (és a dir, els que estaven al poder, els comunistes, i la màfia que havien creat) són els capitalistes que sorgeixen. De la mateixa manera que els bancs més respectables blanquegen els diners de la droga, el capitalisme a l'occidental blanqueja, a l'Est, la corrupció dels comunistes d'ahir mateix. Una bona anàlisi del capitalisme —que és encara la tasca i el deure de l'esquerra— hauria pogut evitar (o, almenys, tractar d'evitar) aquesta situació i que a la gent de l'Est els donessin gat per llebre.

I aquí sorgí en la conversa, com un foc d'encenalls de la retòrica del passat, el retret que jo oblidava, en dir tot això, els herois i els màrtirs que, sota Stalin i sota Khruixtxov i sota Brejnev, omplien els camps del *gulag* i els manicomis del KGB i els que sofrien persecució i els que foren assassinats d'un tret a la nuca. Ja hi som!, em vaig dir. La vella

cançó de voler substituir les idees per l'heroisme. És clar que hi hagué herois i màrtirs i lluita desigual contra el comunisme, i que la majoria dels qui lluitaven i morien eren del que, en certa manera, podríem anomenar l'esquerra. Lluitaven, però no donaven idees noves. No podíem esperar que ho fesin. Érem nosaltres els qui havíem de fer-ho.

Però oblidem sovint que d'herois i màrtirs n'hi ha arreu. Hitler, sí, Hitler, encara que ens sembli mentida, i també Stalin, tingueren els seus entusiastes que es deixaren matar (i que mataren) pel que creien una idea salvadora. De màrtirs i d'herois n'hi ha sempre que la gent creu haver trobat la resposta a una pregunta que no s'ha sabut formular. (En el cas del comunisme, la resposta era atribuir a un home o un grup les malvestats fetes en nom d'una idea, en lloc de preguntar-se per què aquesta idea havia pogut parir aquests homes.)

L'heroisme i el martiri no garanteixen que una idea funcioni o que els qui la serveixen siguin bones persones. I l'esquerra no té l'exclusiva dels màrtirs i els herois. Millor que sigui així, car una de les coses amb què ha d'acabar l'esquerra és, justament, la necessitat d'heroisme per defensar allò que es pensa.

La funció de l'esquerra no és produir herois i màrtirs, sinó anàlisi i idees. Els herois són una mena d'IVA de les idees, un valor afegit al pensament crític. I l'esquerra, en aquest cas, ha d'estar per la desaparició de l'IVA.

Victor Alba és periodista i escriptor

Pobre Volòdia

Pobre Volòdia (com deien familiarment a Lenin). Potser sí que voldria tornar per continuar lluitant. "Que injust és el nostre món", diria. I és que cal aixecar la veu ara per dir clarament una cosa en favor del comunisme. Marx i Lenin van ser grans homes que volien la justícia social, la fraternitat, el treball, l'internacionalisme... Els avis dels *tombaestàtues* actuals estaven amb Lenin. No confonguem més les barbaritats que s'han comès en el seu nom amb el que ell realment volia. Tot i la gran imperfecció de l'aplicació pràctica de les seves idees, l'URSS va passar de ser un Estat no desenvolupat a una gran potència mundial, la primera en molts aspectes, i ningú moria de sobredosi al metro de Moscou. Ara, a Cuba, es diu que no funciona el socialisme. Tampoc no hi funcionaria el capitalisme, ni res de res. El problema no és el socialisme, és l'embargament i la pressió internacionals. No capgirem les coses, i les idees de Marx,

Engels i Lenin són teòricament molt vàlides. Potser la mateixa condició humana no permet de posar-les en pràctica. Pobres de nosaltres. **Francesc J. Poblet Feijoo. Barcelona.**

Posat que...

L'A la vora de... de diumenge passat dia 1 de desembre, la col·laboració amb què tan certadament ens delecta el senyor Josep M. Espinàs, conté una errada sintàctica que, per la inusualitat de qui suposo que l'ha comesa, cal que doni a conèixer: a la novena línia, el senyor Espinàs empra la suposada locució *posat que* en sentit causal, com a traducció literal de la locució castellana *puesto que*, de manera incorrecta ja que en català *posat que* només té sentit condicional i necessita un verb en subjuntiu (per exemple, "jugaran el partit aqueixa tarda, *posat que* no plogui massa"); en el seu lloc hi podria anar qualsevol de les veritables locucions causals catalanes: *atès que*, *puix que*,

ja que, *perquè*, *donat que*, etc.

Espero que la modesta contribució d'un admirador ajudi el senyor Espinàs a escriure el català encara millor que com ho fa. **Francesc Romero. Reus.**

Marx en la història

No gosaré posar en dubte la importància de la persona de Ramon Trias Fargas en la història recent de Catalunya, i no em sembla mala idea dedicar-li un carrer de Barcelona o qualsevol altra ciutat —per què sempre Barcelona?—, però el que no entenc és per què això ha d'anar en detriment de la figura de Karl Marx, tal com proposa el senyor Antoni Puig en la seva carta del passat 1 de desembre. Dir que l'aplicació de la seva doctrina "porta a la tirania i a la misèria" em sembla d'un simplisme exagerat. La doctrina que defensava el senyor Trias Fargas —a grans trets, el capitalisme— també ha dut moltes persones a la misèria: l'Argentina, per

exemple, no rutlla ni amb dòlars, i a ningú se li acudeix de parlar del fracàs del capitalisme. No serà un problema d'aplicació de la doctrina més que no pas de la pròpia doctrina? No estic d'acord amb el sistema dels països de l'Est, ho dic ara i ho deia abans, però tampoc m'agrada el nostre. Renegar de Marx fins al punt de negar la seva importància històrica em sembla grotesc, com m'ho semblaria si passés amb el senyor Trias Fargas. Per sobre de tot, memòria històrica; si repenséssim més el passat segurament no repetiríem velles errades i potser deixaríem de votar governs corruptes que ens prenen el pèl constantment. **Orlando Barriol i Jové. Cerdanyola.**

En defensa del llatí i del grec

El passat mes de setembre vaig llegir l'editorial d'un diari en què s'afirmava que la supressió del llatí i del grec de l'ensenyament mitjà era l'in-

dici que el país caminava cap a la barbàrie.

L'afirmació em sembla del tot desmesurada, però també m'ho sembla el plantejament del ministeri d'Educació quan es proposa eliminar gairebé totalment les humanitats (llatí, grec, filosofia, literatura) en la nova *reforma* dels ensenyaments mitjans.

Sóc estudiant de cinquè de filologia clàssica i, per a mi, si voleu, el llatí i el grec són una passió. Possiblement jo estudiï aquesta carrera més pel senzill plaer d'aprofundir en aquestes matèries que no pas amb una finalitat pràctica, és a dir, trobar feina i esdevenir una dona de profit.

I és per aquest motiu que m'esgarrija pensar en un món en què les humanitats siguin absents, desconegudes, mortes, i a canvi, trobem una societat plagada d'economistes i tècnics.

Em sembla que l'objectiu de la reforma és aquest: assolir la uniformació definitiva de la societat.

Tant de bo mai no arribi aquest dia! **Laura Lucas. Barcelona.**

Fa més de 15 anys

"Tenim una responsabilitat greu: la de fer créixer la densitat social de la llengua catalana dins la nostra societat, tan alterada en el funcionament del seu mitjà d'expressió pel contacte amb una altra llengua."

"Tot està per fer entre nosaltres, sovint a punt, molt a punt, però ens acontentem amb l'espera i ens quedem en una pura —o molt impura— cofoia i ximple disponibilitat." (...) "Tots teniu familiars, amics, companys de treball que són catalans d'origen o adopció i molts d'ells no lleixen (ni parlen) en català, per mandra, vergonya, indiferència. Cal que els catalanitzem. No farem gran cosa mentre hi hagi una massa enorme de catalans castellanitzats."

No, no ho he escrit jo ahir tot això. Per més actual que sigui, són frases d'Antoni Badia i Margarit, Salvador Espriu i Octavi Sarsanedas en catàlegs del Grup del Llibre de fa més de 15 anys. **Pau Alabau. Barcelona.**